

Tom Nil

SKITAČKA GROZNICA NA SUNCU¹

– odlomci –

Sa pedeset godina otišao sam da živim sâm na Suvarovu i to posle trideset godina lutanja Pacifikom; u ovoj priči ću nastojati da opišem svoja osećanja, da rečima iskažem ono što je za mene bilo najznačajnije i najvrednije iskustvo celog mog života.

Izabrao sam da živim na pacifičkim ostrvima jer se život tamo odvija onim korakom za koji osećaš da ga je Bog sigurno imao provobitno na umu kad nam je stvorio Sunce da nas greje i pružio nam plodove zemlje da ih beremo; ali, iako sam upoznao većinu ostrva, života mi moga, ponekad se pitam šta je to u mojoj krvi što me je prelomilo da na njima živim. U mojoj porodici nije bilo, koliko ja znam, istorije „skitačke groznice“; barem ničeg drugog do poduhvata koji je mog oca, rođenog u Ejlzberiju, u oblasti Bakingemšir, doveo na Novi Zeland po završetku službe u Sedamnaestoj konjičkoj. Do trenutka kada je sreo moju majku, potomkinju zdrave pionirske loze, postao je sekretar kompanije. Tako sam ja rođen u Velingtonu, iako smo se, dok sam još bio beba, preselili u Grejmaut, na novoze-landskom Južnom ostrvu, gde je otac postavljen za blagajnika državnih rudnika uglja. Tu sam živio do otprilike sedme godine, kada se moja porodica (imam dva brata i tri sestre) preselila u Timaru na drugoj strani Južnog ostrva.

Bila je to promena na bolje. Moja baka po majci posedovala je dvadeset jutara zemlje na samo pet milja od Timarua; tu smo se naselili, otac je putovao svaki dan na svoju novu službu biciklom, čezama ili na konju, a ja sam krenuo u lokalnu školu u kojoj sam (uz svu dužnu skromnost) bio dobar u čitanju, geografiji i aritmetici, pa sam zaradio ubrzan prelaz iz prvog u treći razred.

Kada se sada osvrnem na prošlost, mislim da je pravi ključ mojih budućih težnji bila činjenica da se uvek činilo potpuno prirodnim da ću otići na more. Ne mogu da se setim da sam ikada razmišljao o nekom drugom načinu života, a ni moji roditelji nisu se usprotivili kada sam im saopštio svoju želju da stupim u Novozelandsku mornaricu. Moja prava ambicija bila je da postanem vešt navigator, ali kada me je otac odveo na upis u oklandsku mornaričku bazu, otkrio sam, u očajanju, da sam sa osamnaest i po godina bio prestareo za pripravnika.

Bilo je to gorko razočarenje, ali sam se u duši već bio opredelio za mornarski život, tako da sam pokušao sledeću dobru stvar. Upis za tehničkog pripravnika značio je da počinjem sa samog dna, baš sa dna, znači kao ložač, ali za to nisam mario, jer će mi taj posao, koliko god da je ropski, dati priliku da vidim nešto od Pacifika.

Četiri godina sam proveo u Novozelandskoj mornarici pre nego što sam isplatio školovanje, a napustio sam je samo zbog uporne želje da vidim nešto više od sveta, nešto više

¹ U originalu *wanderlust*, reč nemačkog porekla, znači jaku, neodoljivu strast za putovanjem. (*Prim. prev.*)

od letimičnih pogleda izvan skućenih, uskih ulica luka u kojima smo pristajali. A naše boravke diktirale su mornaričke potrebe, proste stvari kao rutinske patrole ili pokvareni kotlovi, tako da sam video Papijete, ali nikad Tahiti, Apiju, Samou, Nukvalufu, Tongu. A upravo sam ta ostrva čeznuo da vidim, a ne samo prizor krana na doku ili ofucanih barova koje možeš naći u svakom pomorskom krajičku sveta.

Nekoliko narednih godina lutao sam od jednog do drugog ostrva. Ponekad bih se zaposlio na par meseci kao vatrogasac na nekom od sporih, starih, unutarostrvskih teretnjaka. A kad bi mi to dosadilo, skrasio bih se na neko vreme, krčio grmlje ili sadio banane. Uvek je bilo posla i uvek je bilo hrane. A sve do sada nisam ni shvatio da sam zaista upoznao i zavoleo ostrva nanizana kao biserje po Južnom Pacifiku, Manihiki u zoru kada škuna probija put kroz prolaz u grebenu; Papijete na zalasku sunca kada talasi Pacifika zapljuskuju glavnu ulicu; izmaglicu na kokosovim palmama Puka Puke; oblake iznad Moreja sa oštrim obrisima ugašenih vulkana; Pago Pago na kojem je Samerset Mom stvorio lik Sejdi Tomson, a gde još uvek možete naći hotel tvorca *Kiše*; Apiju gde je, kako sam kasnije saznao, Mičener dobio inspiraciju za svoju Krvavu Meri i gde hotel Egi Grej dočekuje goste sa velikim viskijem i sodom.

Sve sam ih voleo; tek posle deset godina vratio sam se, 1931, na Novi Zeland. Imao sam dvadeset osam godina; po dolasku u Timaru nazvao sam oca u ured.

„Ko je?“, upita.

„Tom.“

„Koji Tom?“

„Tvoj Tom!“, odgovorih.

Prvo nije mogao da veruje. A onda je dojurio na stanicu da me pokupi kolima. Stari je uglavnom izgledao isto kako sam ga zapamtio, isto i majka, ali su mi braća i sestre toliko porasli da ih nisam odmah poznao. Deset godina je dugo vremena, ali ubrzo sam opet upao u porodičnu kolotečinu kao da me nije bilo više od mesec dana. Ali ipak, nekako sam u duši ostao stranac. Video sam toliko mnogo, uradio tako mnogo, živio u okolnostima koje su se nizale, jedna za drugom, svaka sasvim drugačija od prethodne, da sam se povremeno hvatao kako posmatram majku dok mirno sedi u omiljenoj stolici i razmišljam: „Da li je stvarno moguće da je svih ovih godina, dok sam ja lutao po svetu, ona sedela ovde svake večeri očigledno zadovoljna?“

Ostao sam nekoliko meseci, radio sitne poslove, a onda sam se opet otisnuo; ovaj put sam znao gde želim da idem jer me je, od svih ostrva, jedno privlačilo više od drugih. Bila je to Moreja, francusko ostrvce pored Tahitija, i baš sam se na njemu konačno naselio, ili bar mislio da jesam, na tom ostrvu dramatične lepote, sa oštrim visovima plavetnila i sivila koji se izdižu sa belih plaža u strahovite vrhove naspram plavog neba. Bilo je to malo ostrvo na kome je sve, međutim, izgledalo malo veće od života. To je ostrvo obilja. Šetao sam krivudavom, uzanom priobalnom stazom i brao guave, kokosove orahe, papaje i ananas, a niko se nije ljutio. Francuzi, koji su svoj divni način života nametnuli ovim ljudima, brinuli su da Moreja ostane neiskvarena.

Samo bi jedan čamac dnevno prevalio put od dvanaest milja od Papijete i prošao kroz uzan kanal u isprečenom grebenu. A tamo su čoveka, uz uslov da se pristojno ponaša, ostavljali na miru; meni se to dopadalo. Morao sam da radim, zapravo, hteo sam da radim.

Uvek se neki grm morao poseći, spremiti kokosov orah i riba uloviti. Zaista mi ništa nije nedostajalo; sećam se kako sam sebi rekao jedne divne večeri, posle plivanja u laguni: „Nile“, (uvek sebe zovem Nil kad razgovaram sam sa sobom), „ovo ovde je najbliže raju na zemlji“.

Život je bio nepojmljivo jeftin. Dva puta nedeljno klali bi po junca, pa se meso kupovalo po ceni od četiri penija za pola kilograma. Za kratko vreme mog života na ostrvu, domoroci su mi načinili udobnu dvosobnu kolibu za koju sam im platio džak šećera i malu konzervu usoljene govedine. Tako je jednostavan bio moj život. Imao sam svoj vrt, šporet na drva, mnogo povrća, voća i ribe.

Životni troškovi nikada mi nisu prešli jednu funtu nedeljno, a često je zbir bio manji jer sam, od trenutka napuštanja mornarice, odlučio da „momkujem“, tj. da se potpuno samostalno brinem o sebi: da sam perem, kuvam, krpim i nikud ne idem a da nisam potpuno opremljen za staranje o sebi. To je bila odluka koje sam se celog života pridržavao. Čak i sada, nikad nisam bez svog ličnog madraca, posteljine, jastuka, ćebadi, escajga, grnčarije, kuhinjskog posuđa i oguljenog starog srebrnog čajnika.

Čak i dok ovo pišem, šivaći pribor koji sam dobio od mornarice na dan kada sam u nju stupio nadohvat mi je ruke. Ona je, sama po sebi, simbol godina „momkovanja“ koje mi je uštedelo bogatstvo. Moj život je bio prost. Bez nameštenih soba za izdavanje, bez kupovine hrane. Moj jedini luksuz bila je kupovina knjiga.

Bio sam vrlo srećan na Moreji. Brzo sam naučio da govorim tahićanski, stekao nekoliko prijatelja, radio prilično naporno, čitao mnogo. Književni ukus mi je bio katolički: čitao sam sve redom, od Konrada ili Defoa do vesterna; jedino što sam tražio bila je, kao poslednja stvar na kraju dana, zanimljiva knjiga u krevetu.

Upravo sam na Moreji prvi put nabasao na dela američkog pisca Roberta Dina Frizbija, koji će tako značajno uticati na moj život. Frizbi se naselio na Pacifiku i napisao nekoliko knjiga o ostrvima koje sam uvek iznova čitao, a da mi nikad nije palo na pamet da čemo se jednog dana sprijateljiti.

Možda sam mogao ostati zauvek na Moreji, ali negde oko 1940, taman kad sam pomislio da sam zaista srećan, jedna ličnost ušla je u moj život i promenila ga na suštastven način. Bio je to Endi Tomson, čovek koji me je odveo kod Frizbija, inače kapetan stotonske ostrvske škune pod imenom *Tjare Taporo* ili „Cvet lipe“.

Endija sam srećo baš na jednom putovanju u Papijete i smesta ga zavoleo. Bio je ljudi-na, srčan i dobar prijatelj; nakon tog prvog susreta, meseci su prošli pre našeg novog susreta jer smo morali čekati da *Tjare Taporo* navrati u Papijete. Nikada se nismo dopisivali.

Zato sam se i zapanjio kada sam jednog dana od njega dobio pismo. Mora biti negde početkom 1943. Endi je bio čovek naviknut na upravljanje brodom i nikad nije trošio reči uzalud. Prosto je napisao: „Spremi se. Imam posao za tebe na Kukovim ostrvima“.

U to vreme nisam baš nešto posebno *želeo* posao na Kukovim ostrvima, a Endi mi nije čak ni rekao o kakvom je poslu reč. Ipak, kada je *Tjare Taporo* pristao u Papijete nekoliko nedelja kasnije, ja sam ga spremno sačekao. I pošto sam otplovio sa njim, bilo mi je suđeno da sretnem Frizbija koji me je, pak, „odveo“ na Suvarov.

Do dana današnjeg ne znam zašto sam se vratio sa Endijem, naročito zato što je posao na koji se bio namerio nalagao da vodim, na jednom od spoljnih ostrva arhipelaga, dućan u posedu iste firme koja je bila vlasnik Endijeve škune. Stalni šef radnje morao je na dopust,

pa je trebalo da ga ja zamenjujem. Po njegovom povratku, kako sam shvatio, poslali bi me kao neku vrstu stalne zamene za šefove na odsustvu na neko drugo ostrvo Kukovog arhipelaga. Pretpostavljam da sam, podsvesno, verovatno bio spreman za promenu sredine. Pa ipak, nekako mi cela ta ideja nije bila baš potpuno privlačna.

Pošto će uticaj tog čoveka ostaviti tako dubok trag na moj život, moram ga opisati. Frizbi je bio izuzetan čovek. Nešto pre našeg susreta, umrla mu je žena, lepa domorotkinja, i ostavila ga samog sa četvoro male dece. Voleo je ostrva; njegove knjige o njima dobile su dobre ocene, ali mu nisu, koliko sam mogao shvatiti, donele mnogo novca. Nije da ga je to brinulo, jer je njegov život bio u pisanju, a i sam je imao srećnu osobinu da živi od danas do sutra bez, kako se činilo, ijedne brige na svetu. Bio je, kako mi je rekao, stari Endijev prijatelj, a svaki Endijev prijatelj je istovremeno i njegov. Bila je nedelja ujutru, i Endi nas je obojicu (što nisam znao) pozvao na ručak.

Tada nisam ni mogao nazreti kakve će trenutačne posledice imati taj susret. Niko od nas tada nije ni slutio da je Frizbiju još tada bilo ostalo samo nekoliko godina života (umreće od tetanusa), ali tog nedeljnog jutra video sam pred sobom visokog, tananog čoveka od nekih četrdeset pet godina, inteligentnog, mršavog lica. Delovao je bolesno, ali dobro pamtim kako su mu raspoloženje i zanos rasli kada bi počeo da govori o „našim“ ostrvima; govorio mi je da ima želju da o njima napiše još knjiga. Dopali smo se jedan drugom na prvi pogled, što me je iznenadilo, jer nisam tako lako sklapao prijateljstva; tek posle ručka, koji smo sprali bocom Endijevog odličnog ruma, Frizbi je prvi put pomenuo Suvarov.

Naravno, već sam bio čuo za tu veliku lagunu, njen koralni sprud koji se protezao skoro pedeset milja u prečniku, ali nikad nisam bio tamo jer je bila van trgovačkih ruta, pa su brodovi retko prolazili tim putem.

Pošto su visoke plime potapale greben, ostavljajući samo tanku liniju bele pene kao upozorenje navigatoru na opasnost, Suvarov je bio jasno označen na svim mapama. Ipak, njegovo ime nije ime ostrva već koralnog arhipelaga; a svako ostrvce unutar lagune ima svoje ime. Ona su različite veličine, od najvećeg ili Enkoridža, dugačkog samo pola milje, do onog sa samo jednim drvčetom ili najmanjeg koje nije više od koralne pečurke. Koralni arhipelag leži skoro u centru Pacifika, petsto trinaest milja severno od Rarotonga, a najbliže naseljeno ostrvo je Manihiki, od njega udaljeno dvesta milja.

To poslepodne me je Frizbi toliko očarao da i sada mogu da ga vidim na vernadi, sa bocom ruma na velikom stolu pred nama, kako se naginje ka meni, kako zrači u svojoj karakterističnoj ozbiljnosti, i govori mi: „Tome Nile, Suvarov je najlepše mesto na svetu i nijedan čovek nije zaista živio ako nije živio tamo“.

Lepe reči, pomislio sam, ali ne tako lako ostvarljive.

„Naravno, ne smeš zaboraviti“, prekide mi misli upadicom, „rat je, pa je za sada Suvarov nastanjen“.

A to sam već znao, jer su dva Novozelanzanina sa tri domoroca pomoćnika bila stacionirana na Enkoridžu u suvarovskoj laguni. Ti su „obalski stražari“ budno motrili na brodove ili avione u toj zoni i radio-vezom odmah obavestavali štab o bilo kakvom kretanju.

„Ali bi verovatno bili srećni da te vide – ili čak mene“, dodade Frizbi sa trunkom ironije u glasu.

Digoh se od stola, jer beše vreme za pokret. I dok sam se opraštao od tog visokog, mršavog čoveka čije su lice i oči izgledali kao da gore od zanosa, rekao sam, a moje reči i uzdah išli su pravo iz srca: „To je pravo mesto za mene“.

„Pa dobro, ako se tako osećaš, što ne odeš tamo?“, on mi uzvрати.

Vođenje dućana nije neki naporan posao, pa sam se ubrzo uklopio u svoj novi život. Prvo „radno mesto“ me je odvelo na Atiu, ostrvce obliih brežuljaka, zaravnjenih vrhova, i plodnih dolina punih narandži, kokosovog oraha i papaje; sve to je bilo na manje od sedam hiljada jutara, a svako od njih bilo je izuzetno i večno privlačno. Odatle sam prešao na Puka Puku, „zemlju brdašca“, gde je živelo sedamsto ljudi i proizvodilo kokosovo ulje.

Shema mog života retko se menjala, bez obzira na kom bih se ostrvcu zadesio kao zamena za lokalnog dućandžiju.

Svakog jutra bih pripremio doručak, otvorio dućan i čekao na prve domorodačke mušterije u četvrtastom funkcionalnom spremištu sa limenim krovom. Duž zidova su bile police sa brašnom, čajem, kafom u zrnju, konzervama hrane, tkaninom, iglama, sa svim što *uistinu* nije nimalo bilo potrebno na ostrvu koje je već bilo preplavljeno voćem i ribom! Nije ni čudo što sam, dok su me šetkali s jednog na drugo ostrvo, uskoro otkrio da život dućandžije nije za mene iako je, zaista, imao svojih prednosti.

Sve dok sam robu i račune držao u redu, imao sam dovoljno vremena za dokolicu koju sam ispunjavao čitanjem. U neke od tih dućana nosili smo zalihe knjiga u mekom povezu tako da me ni prelistavanje nije ništa koštalo, pod uslovom da ne prljam korice. „Momkova“ sam, naravno, a svaka radnja je imala prazne prostorije tako da sam mogao da uštedim koju paru, posebno na nekim manjim ostrvima gde se belo stanovništvo moglo izbrojati na prste jedne ruke.

Moj dućan je bio, u pravom smislu te reči, seoski. U jednom trenutku sam prodavao brašno, a već u sledećem savetovao majku kako da izleči bebin kašalj. Nosio sam alarmantnu količinu lekova (uvek vrlo popularnih), kao i zbrku svega i svačega, od naočara do jeftinih dvogleda, od drečavih limenih sanduka do niski zardalih lanaca. Držao sam petrolejsku burad za dimljive seoske lampe, strunu i mamce za ribare koji bi, češće nego što je uobičajeno, pokušavali da ih kupe svežim ulovom ribe ili rakova.

Postao sam nešto kao „doktor“ i seoski savetnik, što je za mene bio zahvalni deo posla, jer na stvarno malim ostrvima ja sam često bio jedina osoba kojoj su se ljudi mogli obratiti za pomoć. Na posredan način bio sam i pozajmljivač para, jer sam jedini imao moć da prosudim o vrednosti nečijeg kredita na osnovu buduće cene kokosovog ulja; mnoge sam tube pamuka prodao dok su orasi još uvek bili na drveću.

Istinski žalosna činjenica mog života dućandžije bila je da *sam možda i mogao da uživam* u svemu tome da mi je dućan bio na Tahitiju ili Moreji ili da nikada nisam sreo Frizbija i da se nisam zagrejao za san da odem na Suvarov, jer moje čežnje nisu bile očajničke; ja nisam svoje vreme trošio na puste fantazije. Ali mi je uvek negde u dnu duše bilo neko nejasno osećanje: „Kakva dosada je ovaj život! Zar ne bi bilo veličanstveno bar jednom videti kakav je život na nenaseljenom ostrvu!“

I tako se desilo da sam svoje vreme, izgleda, provodio iščekujući neku unutarostrvsku škunu koja bi se, tu i tamo, ukotvila dalje od ostrva i tako davala ljudima razlog da se na nekoliko sati probude iz otromboljene bezvoljnosti dok bi se iskrcavale moje zalihe. Povremeno bi Endi doplovio sa *Tjare Taporom*, pa bismo proveli večer na *mojoj* verandi.

Bio je to miran život, bez nekih dešavanja; i, mada je trebalo da budem time dovoljno zadovoljan, ja sam ga uskoro jako namrznuo. Pa zašto sam onda godinama ostao dućandžija koji se premešta sa ostrva na ostrvo? Glavni razlog beše to što sam pri svakom premeštaju morao da se vratim u Rarotongu i tako ponovno vidim Frizbija.

Tada bismo do kasno u noć pričali o Suvarovu (i drugim pacifičkim ostrvima), a povremeno, kada bi se boci ruma ukazalo dance, ubedio bih ga da pročita najnovije napisane tekstove. Glas mu je bio dubok, zapovedan, a govorio je sa istim zanosom sa kojim je i pisao. Pred kraj svake večeri, a često bi „kraj” nastupio tek kada bi zora zarudela iznad crvenih limenih krovova Raroa, uvek bismo se vraćali na Suvarov.

„Misliš li da ću *ikad* tamo otići?”, upitah ga jedne večeri.

„Što da ne?”, odgovori Frizbi, „iako ćeš verovatno morati da sačekaš do kraja rata”. Sećam se, sedeli smo zajedno, pijuckali poslednje pivo prilikom jedne posete Rarotongi: „Ali, *dapače*, ne vidim razlog zašto ne bi trebalo da ideš, to jest, pod uslovom da si propisno snabdeven. Suvarov može biti divan, ali ne samo da *izgleda* prokletu nejak nego i jeste prokletu *nejak*. A ja to zasigurno znam”.

Nije bilo potrebe da dalje obrazlaže. Već sam znao da je u velikom uraganu iz 1942, šesnaest od dvadeset dva ostrvca u laguni bukvalno bilo zbrisano za nekoliko sati. Frizbi je bio zarobljen na Enkoridžu sa četvoro male dece i obalskim stražarima tokom uragana. Spasao je živote dece tako što ih je vezao za račve stabala *tamanu*,² dovoljno elastičnih da se savijaju sa vetrom sve dok se žestina oluje nije istutnjala.

Nisam neko vreme viđao Frizbija, ali smo se redovno dopisivali, a jednog dana, kada sam se osećao posebno depresivan, uzeo sam u ruke njegovu knjigu *Ostrvo želje*. Tek kada sam stigao do drugog dela otkrio sam da je cela o Suvarovu; kako je živio na ostrvu sa svojom decom, kako ga je zahvatio veliki uragan. Bio sam očaran, a opisi su mu bili tako živopisni da sam, čim sam završio knjigu, seo i napisao mu: „Jednog od ovih dana”, pisao sam svojim kosim, žustrim rukopisom, „živeću baš na tom mestu”.

Frizbi mi odgovori polušaljivim pismom u kome mi predloži: „Hajdemo zajedno. Ti možeš živeti na Motu Tuou, a ja na Enkoridžu, pa se možemo posećivati”.

Imalo je smisla. Jer, kao i ja, Frizbi je bio po prirodi usamljenik. Kao i ja, nikad nije imao puno para, a ipak, što je tužno, nikada nećemo zajedno videti ostrvo. U stvari, Frizbi nije nikada ponovo video Suvarov jer je umro 1948.

Postojao je još jedan važan razlog za ostanak na Kukovim ostrvima. Ako *ikada* odem na Suvarov, ako ikada budem imao sreću ili hrabrost da to „napravim sam”, onda ću morati da krenem iz Rarotonge, jer je Suvarov na Kukovim ostrvima, pa iako su unutarostrvske trgovačke škune retko prolazile pored koralnog ostrva, možda bi se jednog dana i ukazala prilika da neki brod zaplovi dovoljno blizu da se može naterati da skrene ka ostrvu. Ali, opet, to se jedino moglo uraditi iz Raroa.

A tako se baš i dogodilo. Iznenada, 1945, ispala je prilika da na dva dana posetim Suvarov. Lično mi je Endi saopštio novosti u Rarotongi. Imao je naređenje, reče mi, da sa *Tjare Taporom* oplovi oko ostrva i svrati na Suvarov sa zalihama za tamošnju obalsku stražu i to na povratku iz Manihikija.

² *Calophyllum Inophyllum*, drvo tipično za Tahiti, čuveno po svom ulju. (*Prim. prev.*)

„Trebalo mi jedan tehničar za taj put“, reče mi onako ovlaš, kao da nije znao koliko će-
znom da vidim ostrvo, „Ho’š da pođeš?“

Stvorio sam se na palubi *Tjare* pre nego je Endi imao vremena da se predomisli!

Kad smo zaplovili nekoliko dana kasnije, Endi i ja smo bili jedini Evropljani na brodu od cele posade od osam ostrvljana sa Kukovih. Krenuli smo za severna Kukova ostrva (Puka Puka, Penrhyn, Manihiki), a to su sve nizijska koralna ostrva, potpuno drugačija od južnih Kukovih, oduvek poznatih kao „Visoka ostrva“.

Bilo je to udobno, lagodno putovanje. Nisam ni mogao zamisliti savršeniji način obila-
ska južnog Pacifika od palube male škune. Život se odvijao ujednačenim, neužurbanim
korakom. Nisam imao puno posla jer je *Tjara* išla na jedra, a motor je retko bio potreban.
Naša normalna rutina bila je da plovimo nekoliko dana dok ne stignemo na neko koralno
ostrvo, usidrimo se kraj obale, istovarimo teret, uzmemo malo kokosovih oraha, pa onda
opet zaplovimo u divni, plavi Pacifik dok nad nama beli paperjasti oblaci ispunjavaju nebo.

Noć uoči dolaska na Suvarov, ležali smo podalje od ostrva tako da ga čak nismo ni vi-
deli jer Endi, inače dobar navigator, nije imao nameru da rizikuje svoj brod u mraku. Cele
noći mogli smo da čujemo slabašan, daleki šum talasa koji se lome na Suvarovom sprudu.
Iako nije bilo meseca noć je bila jasna i zvezdana, a ja sam dugo stajao na palubi, oslušku-
jući, ispunjen nekim osećanjem koje čak ne vredi ni pokušati da se opiše, sve dok na kraju
nisam zaspao sanjajući o tome šta me čeka sutra.

Zora nam je donela savršeno vreme, pa smo počeli da se približavamo ostrvu sa prvom
svetlošću, iako je ležalo tako ravno da dugo vremena nismo mogli da razaznamo kopno
pred nama. Imali smo dobar vetar i puna jedra pa je *Tjara* sigurno išla četiri čvora bez moto-
ra dok sam stajao na krovu kabine, a jedini zvuk bilo je pljuskanje vode i pucketanje drveta;
zaklanjao sam oči od sunca sve dok mi oko nije, napokon, prvi put opazilo Suvarov, pulsir-
ajuću, gustu penu spruda koji tutnji miljama ispred nas kao i gustiše palmi sa obrisima na
plavom nebu, šumarke međusobno jako udaljene na ostrvcima koja su tačkasto ispisivala
ogromnu, skoro kružnu liniju spruda.

Vazduh je svetlucao pod već jarkim suncem kada je Endi upravio *Tjaru* prema prolazu, a
Enkoridž počeo da poprima jasniji lik. Sada sam već mogao da razaznam belu plažu, i sta-
ro, raspadnuto pristanište – ostatak iz onih vremena kada se pokušavalo sa uzgajanjem
kobre na ostrvu – a zatim i neke figure kako nam mašu sa obale.

Na južnoj strani veliko jato kreštavih pelikana ljutito je poletelo, crno, u krug, čekajući
da manje morske laste nahvataju ribu pa da im je preotmu.

Kako su slabašna ova ostrvca izgledala u prostranoj valovitoj praznini Pacifika! Frizbi ih je
nazvao „nejakim“, ali su mnogo više od toga. Meni su izgledala skoro napušteno, tako da
zadivljuje kako su samo uspela da prežive titanske sile prirode, koje su tako često brisale
velika ostrva. Da su bila stenovita, onda bi opstanak bilo lakše ceniti, ali nijedno od ostrva-
ca u laguni pred nama nije bilo više od deset ili petnaest stopa iznad nivoa mora, tako da
su samo vrhovi kokosovih palmi objavljivali njihovo postojanje.

Šum mora je prestao kad smo ušli u lagunu, a *Tjara* kao da je plutala po ogromnim
parčadima obojenog satena. Sekli smo prema Enkoridžu veoma sporo kroz more toliko
nepomično da ga je naše neznatno talasanje jedva remetilo. Poput mnogih južnopacifičkih
ostrva, Enkoridž, tik unutar lagune, podzemno je povezan sa glavnim sprudom potoplje-

nim koralnim „zemljouzom“. I tako, kad sam pogledao u vodu, pomislio sam da nikada nisam video toliko boja u svom životu, toliko živopisno plavih, zelenih ili čak ružičastih, tog jutra; nijedan slikar ne bi mogao da naslika te šare koje su stvorili podvodni koralni na različitim dubinama.

Onda je zveknulo sidro. Spustili smo čamac sa broda i nekoliko minuta kasnije veslao sam ka obali kroz toplu, mirnu vodu prema zaslepljujuće beloј plaži.

Obična ljubaznost me je navela da pozdravim petoricu ljudi koji su tamo živeli (a svaki od njih je očajnički bio željan da što pre ode kući!), ali čim mi je pristojnost dopustila, udaljio sam se od svih. Tog prvog dana, uzeo sam koplje i mačetu, francusku, kupljenu na Tahitiju, užu i oštiju od onih na Kukovom arhipelagu, i krenuo niz sprud, nabadajući gomile riba koje sam nalazio u barama na sprudu, toliko lenjih da ih je bilo teško promašiti.

Uveče, večerao sam sa obalskim stražarima i pregledao njihovu kolibu pritajenim, ispitivačkim pogledom čoveka koji se pitao da li će je jednog dana naslediti. Izgledala je idealno. Rezervoari su bili puni dobre vode, a u šetnji sam otkrio divan vrt stvoren sred jedne ovakve divljine.

Stražari su bili samo nestrpljivi da odu. Kako se ljudi različito odnose prema životu! Bili su prijatni, veseli i bučni – i oduševljeni namirnicama koje smo im doneli – ali je njihova radost bila nameštena, skrivala je ljutnju što se rat tako prljavo poigrao sa njima, pretvorivši ih u brodolomnike na pustom ostrvu.

Sledećeg dana Endi i ja smo brodskim čamcem otišli na ostrvce Motu Tao, šest milja udaljeno, na drugoj strani lagune, gde su dečaci urođenici hvatali rakove sa kokosovih palmi i ribu i ložili vatru da nam skuvaju ručak u prirodi.

Po završetku ručka, okrenuo sam se Endiju i rekao prosto, ali sa krajnjim ubeđenjem: „Endi, sada znam da je ovo mesto koje sam celog života tražio“.

Još sedam godina će proći pre ostvarenja mog sna. Sedam dugih godina pre nego što će ijedan brod iz Rarotonge proći negde blizu ostrva, sedam godina tokom kojih su me stigle zrele godine. Možda je ta svest o prolazećem vremenu, kao i sumornost mog posla, možda je sve to učinilo da osetim rastuću teskobu u srcu protiv koje sam se jedino mogao boriti tvrdoglavo se držeći nade da ću se jednog dana vratiti na ostrvo.

Prilika se javila 1952. Dik Braun, nezavisni trgovac iz Rarotonge, ušao je u prevoznički posao posle rata, kupio dugog, uzanog, podmorničkog lovca, manjeg od sto tona, i pretvorio ga u međuostrvski trgovački brod. Nazvao ga je *Mahurangi* i sasvim slučajno sam čuo da na svom narednom putovanju ide na ostrvo Palmerston, a zatim na Manihiki. I bez mape sam znao da ruta prolazi baš pored Suvarova.

Za sve moje godine na Kukovim ostrvima, nikada nisam čuo da trgovački brod ide tom direktnom rutom: za mene je to bila prilika koja mi se možda ne bi ponovila u životu.

Zbrojio sam svoju lovu. Uštedeo sam 79 funti. Otišao sam kod Dika i pitao ga kad putuju.

„Za dve nedelje“, odgovori.

„Koliko bi koštalo da skrenete sa puta u Manihiki i spustite me na Suvarov?“

Počeo se po glavi, računajući.

„Trideset komada.“

Izgledalo je kao puno novca, posebno zato što se zna da *Mahurangi* mora skoro da uđe u vidokrug Suvarova; i tako me je mogao spustiti bez većih nevolja. Ali skretanje broda sa puta uvek je skupo pa se nisam svađao.

„Važi!“, reko, te se rukovasmo.

Imao sam samo dve nedelje da prikupim sve što sam mislio da treba čoveku za preživljavanje na nenastanjenom koralnom ostrvu. Dve nedelje i 49 funti.

3. Prvi dan

U pola dva popodne sporo smo brektali prema prolazu. Stajao sam nagnut preko razme,³ pijuckajući toplo pivo iz konzerve, zagledan u Frizbijevo „ostrvo želje“ – koje je sada na putu da postane moje ostrvo – dok smo se spremali da spustimo sidro na stotinu jardi od obale. To iskustvo ni sa kim nisam želeo da delim.

Putovanje na sever prošlo je bez uzbuđenja. Upoznao sam nekoliko članova posade, dobrodušne, vesele momke golih prsa, sa spoljnih ostrva, željnih pustolovina; pored mene bilo je još devet domorodaca-putnika. Pet žena i četiri muškarca, svi su se vraćali u Manihiki nakon posete rođacima u Rarou; pucali su od zarazne radosti pošto su upravo završili prekrasan odmor u „velikom gradu“. Prednja paluba bila je krcata njihovim oproštajnim poklonima: bilo je tu svega, od novoopletenih šešira do zavežljaja sa ljutitim pilićima. Kao i svi ljudi na odmoru, i oni su kući nosili stvari koje su isto tako lako mogli da kupe na svom ostrvu, ali su ove ovde bile ispunjene važnošću suvenira ili darova.

Bila je to vesela družina, ali me je nešto teralo da ostanem po strani dobrim delom putovanja. Neko bi možda pomislio da bi čovek kao ja spremno prigrlio priliku da poslednjih nekoliko dana provede u društvu ljudi, ali se, u stvari, desilo suprotno. Možda sam bio previše uzbuđen; možda sam bio pomalo uplašen.

Dok je kapetan izvikivao naređenja – netremice posmatrajući dve stene koje su obeležavale ulazak u prolaz – ja sam stajao sam, malo po strani od drugih, ispunjen ogromnim uzbuđenjem koje je u meni sve više raslo. Ali ja nikada nisam bio čovek koji ispoljava svoja osećanja, tako da sumnjam da su posada ili putnici koji su nahrupili na ogradu imali i najmanji nagoveštaj o tome koliko je ovaj trenutak bio izuzetan za mene, toliko izuzetan da sam teško mogao poverovati da se zaista odigrava.

Sunce je žestoko tuklo odozgo; jedva da je i najmanje mreškanje talasa uznemirilo lagunu dok smo probijali put kroz prolaz, a bela plaža, koju sam poslednji put video sa Endijem iz kabine na vrhu *Tjare Taporoa*, primicala se sve bliže i bliže.

Moje iskrcavanje teško da je bilo spektakularno. Nedaleko od starog pohabanog pristaništa posada je spustila brodski čamac, ukrcala na njega moje stvari i odveslala ga do obale. Pošto je kapetan *Mahurangija* odlučio da do narednog jutra ostane u laguni, čamac su napunili putnici željni prilike da protegnu noge. Tako sam stupio na obalu u velikom društvu; čak i pre nego što su iskrcali moje kutije i zalihe, cela plaža je vrela od žena koje su prale odeću dok su muškarci odjurili da love ribu.

Sasvim nenadano, iako još uvek u društvu ljudskih bića, osetio sam kako me je za trenutak probio žestok bol usamljenosti. Svi su bili toliko zauzeti da za mene nisu imali vremena. Posada je već veslala nazad na *Mahurangi*, nasmejane mrke žene razvrstavale su veš, ribari su nestali, dok sam ja stajao, osećajući se pomalo zaboravljen, na vreloj beloj plaži

³ Najviša brodska oplata. (*Prim. prev.*)

pod gorućim suncem, okružen gomilom kutija, paketa, i crnog kamenja, kao bačen kraj pristaništa, bez ikakve ceremonije. Jedino me je žalobno mjaukanje setilo da imam prijatelja. Gospođa Lopužica je nestrpljivo zahtevala svoju slobodu. Ostavljajući sve pakete na plaži, sem gledstonke⁴ i kutije sa mačkama, prošetao sam, gotovo uplašen, pedesetak jardi, koralnom stazom, do kolibe.

Nekako sam bio nevoljan da uđem unutra, pitajući se šta ću naći. Hoće li se još moći stanovati u njoj? Jesu li rezervoari za vodu još uvek u redu? Sve vrste nemira su mi se rojile po glavi. Da li je išta ostalo od vrta koji su obalski stražari započeli, a šta je sa živinom koju su ostavili? A zatim, šta je sa starim čamcem? Od njega na plaži nije bilo ni traga.

Ubrzao sam korak uskom stazicom, probijajući se kroz prepletaje korova i puzavica, guste gajeve mladih kosovih palmi, pandanusa,⁵ gardenija koje su se užbunile u prave zavese, prave zidove oko mene, skoro sasvim blokirajući sunce.

Odjednom se preda mnom ukaza koliba; srce mi je, moram priznati, smesta potonulo. Zaboravio sam zapanjujuću žestinu tropskog rasta; takođe sam zaboravio koliko je vremena prošlo otkako su tu živeli ljudi. Podsvesno, ja sam uvek pamtio Suvarov iz vremena kada je koliba bila nastanjena. A sada, sa torbom i kutijom kraj nogu, jedva sam mogao razaznati limeni krov, pokriven gustim, uzbujalim biljem. Ostala zdanja su takođe delovala kao udavljena preobiljem rastinja. Oprezno sam kročio na verandu koja je vodila duž kolibe. Podne daske su delovale čvrsto, ali kada sam podigao pogled ka krovu video sam kako je istrulelo upleteno kokosovo lišće. A onda sam na kraju verande ugledao čamac, okrenut naopako, na čijem dnu su se videle dve pukotine od po četvrt inča. Smesta sam znao da bi potonuo kao kamen u vodi; potištenost zbog toga nije umanjilo saznanje da nisam sa sobom poneo ništa za šuperenje.

Sve me je to slomilo. Seo sam na vrelo sunce, obrisao čelo i otvorio svoju vernu gledstonku; iz nje sam izvadio šrafčiger koji sam bio spakovao odozgo, povrh odeće, kako bih mogao da odšrafim mrežasti poklopac sa kutije i pustim mačke. Istog sekunda mačka je izletela napolje, osvrnula se oko sebe, a ja sam, kraj nje, spustio mačiće. Za razliku od mene, oni se nisu ni za dlaku osetili obeshrabreni i odmah su počeli da se odomaćuju. U roku od pet minuta Gospođa Lopužica ubila je svog prvog ostrvskog pacova.

Smotao sam cigaretu, seo na verandu na nekoliko minuta i razgledao prizor koji sam tako dobro pamtio sa one kratke posete.

Jedan kraj verande, širok oko sedam stopa, bio je pregrađen tako da daje još jednu sobu koju su obalski stražari koristili kao svoju kai (oceansku) sobu. Pred kolibom tlo je bilo raskršeno radi dvorišta, sada beznadežno zapuštenog, sa prepletajima korova i loze i suvim kokosovim lišćem koje su vetrovi nabacali u olujnim noćima, pa su sada zatrpali svako ćoš.

Na kraju dvorišta bila je koliba-ostava i kupatilo, sve takođe uraslo u lozu, a sa moje leve strane bili su ostaci bašte. Bacih samo jedan pogled na uraslu ruševinu od njene ograde pa okrenuh glavu. A onda, ustajući, otvorih spoljna vrata.

Čudno jeste, ali ovaj potez mi je izazvao neki neobičan osećaj, neko sablasno osećanje kao da sam se usudio da pređem prag praznog, opustošenog zdanja za koje su vezane

⁴ Laka ručna putna tašna, nazvana po čuvenom engleskom političaru. (*Prim. prev.*)

⁵ Tropsko drvo nalik na palmu. (*Prim. prev.*)

asocijacije o kojima nisam ništa mogao znati. Kao da sam, u stvari, neovlašćeno kročio u nečiju tuđu prošlost, izgublenu i zaboravljenu, ali ipak, nekako ličnu, jer mora da su ljudi koji su ovde živeli za sobom ostavili neki vidljivi trag svoje ličnosti.

Ušao sam unutra tek kad sam prebrodio to osećanje. Soba je bila deset sa deset stopa. Od verande ju je delio visok stepenik, a prvo što sam opazio bio je dobar, čvrst sto naslonjen na zid, licem prema meni. Kraj njega je bila ručno napravljena kuhinjska stolica.

Visoko na zidu sa leve strane opazio sam dve police sa oko pedesetak knjiga u mekom povezu. Dva zida su imala roletne koje sam podigao kako bih pustio vazduh i svetlo. Tipično ostrvske roletne, motale su se naviše i onda pridržavale motkom.

Bila je to soba za radio vezu i od nje bi se mogla napraviti odlična radna soba, pomislio sam; neka vrsta sobe za pisanje gde sam mogao smestiti ono malo svojih papira i gde sam svako veče mogao u dnevniku zapisivati dnevne događaje. A barometar bi sasvim fino izgledao zakucan za zid iznad stola. Zaista, kada sam uzeo jednu, dve knjige u ruke i prelistao njihove stranice, nije mi trebalo mnogo mašte da grubo istesan sto oplemenim mnogo dostojanstvenijim imenom „radnog stola“ i vidim u mislima tu malu, kockastu prostoriju koja nije bila više od četiri gola zida kao svoju radnu sobu.

Koraci izvana su mi prekinuli sanjarenje; kad sam se okrenuo da pogledam ko je na dovratku, za trenutak sam osetio nervozu što me čak ni danas ne ostavljaju na miru. Ali bio sam nepravedan. Bio je to jedan od putnika, ogroman rmpalija, lovac na bisere sa Manihikija, imenom Tagi, koji sada stidljivo stajaše, go golcat, osim parija,⁶ i reče mi: „Tome, mislili smo da ćeš biti previše zauzet da bi skuvao nešto za jelo. Kada riba bude gotova dođi da jedeš sa nama“.

Ispunjen kajanjem, prihvatih taj poziv sa zahvalnošću jer danas, od svih dana u životu, nisam imao vremena za kuvanje.

„Zvaću te kad bude gotovo“, dodade veselo; ipak, kao da ga je nešto još uvek zadržavalo. Bio je ispunjen radoznalošću.

„Uđi i pogledaj – nije loše, a?“, upitah ga.

On se osvrnu oko sebe, a zatim pođe za mnom do spavaće sobe, odvojene od radne paravanom visokim pet stopa i uzanim prorezom umesto vrata. Podigoh druge roletne. Ova soba bila je duplo veća od prve i, na moje zaprepašćenje, imala je i krevet. U glavu mi nije ulazilo da sam ga tu mogao zateći jer sam, iz nekog razloga, pretpostavljao da su obalski stražari sigurno imali kamperske krevete i već sam se veselo pomirio sa tim da ću spavati na podu sve dok ga sam ne napravim. Revno sam seo da ga isprobam. Solidan, drven, bez opruga, kako sam sa zadovoljstvom primetio, jer ne podnosim krevete sa ugi-bima. Drveni noćni stočić kraj kreveta, kao i poličica, verovatno za toaletni pribor, dopunjavali su nameštaj.

„Voleo bih i ja da imam ovakvu kuću“, uzdahnu Tagi.

Jedna praktična misao mi sad pade na pamet. Ako su obalski stražari ostavili krevet, dva stola, stolicu i knjige, da nisu možda ostavili još neke korisne stvari u kai-sobi? Požurio sam da pogledam.

⁶ Deo odeće, četvrtasti komad platna koji nose žene i muškarci na Polineziji kao suknju povezanu oko tela. (Prim. prev.)

Ta prostorija je bila napravljena pregrađivanjem poslednje trećine verande; kada sam gurnuo vrata sa verande i pogledao unutra, ostao sam zapanjen. U jednom uglu bio je ogroman sef za hranu sa vratancima i pocinkovanom mrežom sa strane; a u drugom uglu bio je trup prepotopskog frižidera na kerozin. Rezervoar za gorivo bio mu je izvađen, ali je i dalje mogao poslužiti kao odličan kuhinjski orman. Šarke na sefu za hranu izgledale su jake kada sam otvorio vrata, a tri police bile su u sasvim dobrom stanju. Da dopune nameštaj, obalski stražari su napravili solidan sto, više kao klupu, koji je išao skoro celom dužinom najdužeg zida i gledao ka dvorištu; iznad njega su bile roletne.

Pitam se da li možete zamisliti uzbuđenje koje sam osetio kada sam otkrio ovo neočekivano blago? Znam da sam se tek bio iskrcao na Enkoridž; ali ipak, sam pogled na ove solidne komade nameštaja koji će me spasiti beskrajnog rada, probudio je u meni osećanje koje je verovatno imao Krušo na svakom odlasku do brodske olupine. Toliko sam bio oduševljen da sam, iz čistog zadovoljstva, opet otvorio sef za hranu, i opet frižider, i sećam se kako sam obrisao znoj sa čela i rekao: „Da, Tagi, u pravu si, ovo mesto je jedno u milion!”

Donji kraj ove prostorije vodio je kroz razvaljena vrata u kuhinju, sasvim pristojnu prostoriju, sa krovom od izravnjane buradi za gorivo i zidovima od traka suvih žila kokosovog lišća uredno zakucanog za potporne motke, što je stvaralo osećaj da ima puno vazduha.

Iza kolibe bila su dva rezervoara za vodu kojih sam se setio. U dobrom stanju. Jedan, od kružnog, valovitog čelika bio je kapaciteta od oko trista galona; drugi, četvrtasti galvanizovani rezervoar, bio je za nekih četrsto galona. Odvrnuo sam slavinu; odlična voda je smesta pokuljala. Laknulo mi je, bila je sasvim pitka. Rezervoari su sigurno dobro napravljeni, pošto su stajali na drvenoj platformi na osamnaest inča od zemlje i zato izgleda nisu pretrpeli opšti proces propadanja. Napajali su se iz oluka duž zida i svaki je bio skoro pun.

Iza kolibe, na izvesnoj udaljenosti, otkrio sam septičku jamu, duboku oko osam stopa. Ta zgodna potreština imala je sa obe strane po jedno bure čija su dna bila pažljivo izbijeana. To mesto sam, u naletu inspiracije, krstio „Kućom za meditaciju”.

U obilasku svog novog prebivališta, onaj prvi osećaj razočarenja počeo je da isparava u uzbuđenju zbog otkrivanja stvari poput sefa za hranu i kreveta, pa sam krenuo da se u duši ubeđujem kako se divljina puzavica i loza može lako račistiti za nekoliko dana. Onda sam se opet prijatno iznenadio, ili, tačnije, dva puta iznenadio kada sam, prešavši preko dvorišta, pošao da pogledam kolibu za ostavu i kupatilo. Smeštena na daljem kraju dvorišta, bila je zaklonjena stablima paraua⁷ koja su svakog dana krunila svoje hibiskusne cvetove, tako da sam morao gaziti preko cvetnog tepiha kako bih stigao do nje.

Ubirući šaku cvetova, pustio sam ih da mi klize kroz prste, kad sam za trenutak zastao, ophrvan prizorom. Razmak između drveća, kao prozor, pružao je pogled na lagunu, plavu i mirnu i obasjanu suncem. Kad bih pažljivo načulio uši, čuo bih kako preprečni greben tutnji glasnije od slabog mreškanja palminog lišća sve dok žamor pelikana koji kruže nad nama ne bi potisnuo sve druge zvuke. Jedna ptica, ljuća od ostalih, kao da se odjednom sunovratila na kolibu i, dok sam je posmatrao, iznenada sam shvatio da je duga, niska zgrada, iako pokrivena puzavicama, ipak bila solidna i da je Tagi bio u pravu što mi je zavelo jer je to, u stvari, bilo najbolje mesto na kome sam ikada mogao „momkovati”. Osvrnuh se da mu to kažem, ali je on već bio otišao. Toliko sam bio zaokupljen mislima da ga nisam ni čuo.

⁷ Vrsta tropskog drveta. (Prim. prev.)

Ušavši u grubu, na glavno zdanje naslonjenu kolibu sa zidovima od prepletenog kokosovog lišća razvučenog na motkama od pandanusa, otkrio sam pravo bogatstvo koje su, zacelo, ostavili obalski stražari, kalem žice za ogradu, najmanje sto pedeset jardi, i to u odličnom stanju.

Iz kolibe je izlazilo kupatilo sa rezervoarom za vodu na postolju i poluzidom od izravnjane limene buradi. Bilo je jako uraslo u puzavice, ali će ih biti lako poseći, tako da bih začas mogao napraviti policu za umivaonik i razvući žicu za peškire.

Već sam bio krenuo iz kupatila kada sam se zaista ukopao u mestu. Jedna stara kokoš, kvocajući od straha, stvorila mi se pred nogama i pobegla u grm. Imao sam ugodan osećaj da će biti jaja u budućnosti.

Onda sam pregledao baštu, odnosno ostatke bašte urasle u korov i guste puzavice. Na mestu nekadašnje ograde sada su štrčale samo motke, nalik na pokvarene zube, koje je nekad krasila zategnuta žica, čiji su ostaci sada ležali zamršeni na zemlji. Bio mi je dovoljan jedan pogled da vidim da, kakav god bio površinski sloj zemlje, odavno je bio oduvan. Smesta mi je bilo jasno će ponovno pravljenje bašte biti glavni problem. Jedno jedino hlebno drvo, u jednom kutu te divljine, stavilo mi je do znanja da je bar tlo bilo plodno.

Toliko sam bio zaokupljen istraživanjem svog novog doma da sam postao svestan gladi tek kad se Tagi vratio da me pozove na jelo na plaži. Ali kasnije, kada smo seli tamo, naslonjeni na palme, sa lagunom koja se protezala pred nama, a *Mahurangi* ležao usidren na nekoliko jardi dalje od nas, nisam mogao a da ne posmatram lica svojih saputnika i da se ne zapitam šta će oni raditi u ovo vreme sutra, sledeće nedelje, sledećeg meseca, sledeće godine. Hoće li se setiti ovog obroka i ovog usamljenog čoveka koji je izabrao da ostane sam na ostrvu? Da li će me se ikada uopšte i setiti kad jednom otplove u škuni?

Bilo je to čudno osećanje. Ali nekako nisam ni mnogo mario hoće li izabrati da me zapamte ili ne. Jer sada sam bio prilično siguran da sam se svega oslobodio, iako je bilo teško sedeti tamo, jesti ribu rukama i tragati po svojoj duši za rečima koje bi opisale to osećanje.

Oni me se možda neće sećati, ali pitao sam se hoću li ja ikad zapamtiti njih? Kako ću, narednih godina, gledati unazad na taj poslednji obrok? Neskriveno sam posmatrao pet žena koje su bile završile s pranjem (a rublje je ležalo razastrto po plaži, na svakom ćošku pričvršćeno komadom korala) dok su jele bez ijedne brige na svetu. Vesele, lepe žene, uglavnom sklone gojenju od previše poija,⁸ grabile su sve što su stigle, od ukusne ribe i morskih rakova do ružnih podebelih rakova sa kokosovih palmi. Svi smo jeli sa listova banana ili hlebnog drveta dok je na vatrici bučno ključala voda u čajniku, a bilo je i mnogo smeha i kikotanja, pa sam odjednom uhvatio sebe kako im zavidim. Ostrvljani sa Kukovih ostrva su tako bezbrižan narod, van domašaja turističke navale, da niko ne može a da ih ne voli. Oni su bili zadovoljni, u to nema sumnje; nisu morali tragati za srećom. Bili su prostiji od belaca na južnim morima; uživali su u zadovoljstvima kako su im dolazila, sama od sebe. Ja sam bio čudna riba na toj ribljoj večeri!

Kada smo završili još uvek je bilo puno dnevne svetlosti, pa je Tagi objavio da će muškarcu odneti moje pakete u kolibu.

⁸ Vrsta havajskog jela. (*Prim. prev.*)

Čim su krenuli, međutim, i onih pet žena se odmah sjurilo ka dvorištu. Sada kada su sa mnom podelili svoj obrok, osećali su da su zaslužili pravo da vide gde ću da živim, da zadovolje radoznalost koja mi je bila dirljiva, jer je bila tako nevina.

Nisam se mogao ljutiti, jer to nisu bile proždrljivice željne da prodru u tajne jednog čudaka. Prihvatili su me takvog kakav jesam i hteli su da vide hoće li mi biti udobno.

Očigledno su mislili da mi *neće* biti udobno jer, kada su se okupili u dvorištu, mnogo je gestikulisanja pratilo njihovu bujicu reči.

Na izvestan način, i ja sam bio rad da se latim posla, jer trebalo je raspoređiti stvari.

„O čemu je svađa?“, upitah, pomalo namrgođeno.

„Žene kažu da ti krov verande ne valja“, odgovori Tagi.

„To sam i ja mogao da ti kažem“, uzvratih.

„One bi htele da ti naprave nov“, dodade.

I napravile su! Čak i pre nego što je poslednji paket stigao u kolibu, onih pet kikatavih žena čučalo je na verandi pod teretom lišća. Radile su tako dobro da su završile skoro više od pola krova pre nego što je *Mahurangi* otplovio sledećeg jutra.

Te prve večeri nisam imao mnogo vremena za istraživanje ostrva. Uistinu, sve što sam mogao uraditi bilo je da otpakujem nekoliko neophodnih stvari jer, kako sam zapisao na prvoj stranici dnevnika, nisam imao „vremena da dobro razgledam okolinu, ali video sam da me čekaju kilometri napornog rada. Neće biti baš vremena za sedenje pod drvetom i posmatranje grebena, ili barem ne za dugo vremena“.

Uskoro po zalasku sunca, nakon što sam ove reči zapisao u dnevnik, smotao sam poslednju cigaretu pred spavanje. Bio sam ili suviše umoran ili suviše uzbuđen da bih skuvaov šolju čaja.

Otpakovao sam čašicu i zemljano posuđe, pa sam iskoristio malo dragocenog sapuna da dobro oribam sto za jelo. Stavio sam par kokosa za piće na policu kraj kreveta, a onda odmotao svoj madrac od kapoka,⁹ raširio ga i pažljivo namestio krevet.

Nisam imao vremena da pregledam knjige koje su ostavili obalski stražari, ali u svakom slučaju nije bilo važno, jer mi je te prve noći samo jedna knjiga izgledala prema prilici. Kada su se mačke smirile, upalio sam staklenu stonu lampu, odneo je do kreveta i uskoro se ušuškao čitajući *Ostrvo želje*.

Samo sam se jednom probudio tokom noći kada me je iznenadno cviljenje, poluljudsko, poluživotinsko, nateralo da skočim u krevetu, sleđen od straha. Onda se začulo mumljanje; ali sam, ipak, prepoznao zvuke i opustio se. Po svemu sudeći bile su tačne glasine da na ostrvu ima divljih svinja.

Mahurangi je isplovio nakon svanuća. Godinama sam zamišljao ovaj trenutak, stotinu puta, često se pitajući kakva ću osećanja imati u stvarnom trenutku prekida poslednjeg kontakta sa spoljnim svetom. Zamišljao sam da ću biti malo utučen, mislio sam da ću možda osetiti iznenadni nalet skoro zastrašujuće usamljenosti. Ali sada kad je škuna odlazila, nisam osećao ništa drugo do nervozu što je brodu trebalo toliko dugo da krene.

I u najbolja vremena mrzeo sam duge rastanke, ali ipak bilo bi nenormalno da nisam osetio jednu, dve bolne emocije. Ali to nije bila utučenost. Nije bio strah. Mada, kada je

⁹ Tropsko svilenopamučno drvo od koga se pravi vlakno za punjenje posteljine. (*Prim. prev.*)

Tagi, poslednji koji je ušao u brodski čamac, rekao: „Svu sreću, Tome!“, priznajem da sam osetio knedlu u grlu. Bilo je to presecanje veza, taj njegov ceremonijalni način na koji se rukovao, koji je u meni probudio to osećanje; ali je brzo prošlo.

Najzad su svi putnici bili na brodu i stari *Mahurangi* se pokrenuo. Stajao sam na plaži, posmatrajući ga kako lagano plovi ka prolazu kroz greben. Kada je dovoljno odmakao, skinuo sam pantalonice i simbolično mahnuo sa njima u znak oprostaja.

Od tog trenutka nikada više nisam obukao te pantalonice. Umesto njih nosio sam povez od pet inča iscepan sa jednog starog parijskog. Nosio sam ga kao domoroci, jedan kraj sam privezao oko struka, a drugi pustio napred da visi, onda ga provukao između nogu i na kraju zakačio oko struka. Ako se pravilno namesti, onda ostane ceo dan u tom položaju bez obzira da li radite, plivate ili lovite ribu.

Izvornik: Tom Neale, An Island to Oneself (The Story of Six Years on a Desert Island), Ox Bow Press, 1990. [Prvo izdanje 1966.]

*(Sa engleskog prevela **Dragana R. Mašović**)*